

"באותם ימים, אמר סבא, 'היו מחליפים לעולים התרשים את השם בשם עברי. אצל היום זה אחרת. היום מבינים שאנשים אוהבים את מי שהם ואת מה שהביאו איתם מארץ מולדתם'."

"אז גם צבאי מהמפלגת היה פעם סביח? שאלתי.
"כן, ענה סבא. 'וגם צבאי השכנה. היא הייתה סביחה'.
איזה שם מצחיק זה סביחה, תשכנו אור ואני ותיקנו זה לזה.
ככה זה אצל תאומים, לפעמים הם חושבים את אותו הפתק שבות."

מתוך סבא סביח. איור: שמרית אלקנתי

אבא ושמו סביח

בילדותה התביישה תמי שם טוב בשמו הערבי של אביה, שסירב לשנות את שמו ולעברת אותו. כיום, כסופרת ילדים, היא גאה באב שהתעקש לשמר את שמו, ואף הוציאה ספר ילדים חדש שעוסק בשמות, בזהות ובסיבה שבגללה מאכל הסביח קיבל את שמו

מספר על מתי שלא ידעה לקרוא ולכתוב, ובימים אלו יצא לאור ספרה החדש של תמי, "סבא סביח" (בהוצאת כנרת זמורה ביתן), שמספר על הקשר (האמיתי!) בין מאכל הסביח לאיש ושמו סביח. היא סופרת ילדים מוערכת, ולמרות שכבר כתבה חמישה עשר ספרים, "סבא סביח" הוא סיפור ששמור לו אצלה מקום מיוחד. "בספר הזה וגם ב'מהפכת התפוזים של מתי' לקחתי שני אירועים פרטיים והוצאתי אותם החוצה. הייתי תלמידה מאוד חלשה, לא הסתדרתי עם האותיות והן כל הזמן התחלפו לי מול העיניים. אילו היו אומרים לי אז שאני אהיה בעתיד סופרת זה היה נשמע כמו אגדה...

תמי שם טוב עם אביה, סביח (מתוך האלבום המשפחתי)

כסופרת הילדים תמי שם טוב הייתה ילדה, היא נאלצה להתמודד עם בעיה קשה: היא הייתה כבר בת שמונה ועדיין לא ידעה לקרוא ולכתוב. באותם ימים לא הכירו את המונח 'לקות למידה' ולא ידעו איך להתמודד איתה. תמי הייתה התלמידה הכי גרועה בכיתה, וזה לא תרם להרגשה הכללית שלה, כפי שאתם מתארים לעצמכם. הייתה לה גם בעיה נוספת: השם של אבא שלה. מה כבר יכול להיות בעייתי בשם של אבא, אתם שואלים? ובכן, לאבא של תמי קוראים סביח, שם ערבי בסביבה שבה הם חיו אנשים ניסו להיות כמה שיותר ישראלים, והשם הערבי של אביה הביך אותה וגרם לה להרגיש עוד יותר יוצאת דופן. למזלה היא קיבלה עזרה מקצועית, למדה לקרוא ולכתוב, ועד כיתה ו' כבר הייתה תלמידה מצטיינת. עם השנים היא למדה להעריך את השם של אביה ואת ההתעקשות שלו לשמור עליו במקום להחליפו בשם עברי.

הבושה שהפכה לסיפור
שתי המבוכות הללו הפכו לספרים עם הזמן: "מהפכת התפוזים של מתי"

את הסיפור של 'סבא סביח' סיפרתי לכל מי שהתפלא שזה שמו של אבי, ולאחרונה החלטתי לכתוב את זה כספר."

"אני ערבי יהודי"

תמי נולדה בקריית אונו לאבא שעלה מעיראק ולאמא שעלתה מדרום אפריקה. כשאביה עלה ארצה בגיל שמונה עשרה, פקידי העלייה הציעו לו לשנות את שמו. "הם אמרו לו: 'כאן בארץ, כל הסביחים הופכים להיות צבי. תשנה את השם שלך'. אבל אבא שלי סירב לשנות את שמו. הוא אהב אותו והיה נאמן לו. הוא מעולם לא התבייש במוצא שלו, ההפך – הוא התגאה בו. הוא לא ראה בשורשים שלו מקור לבושה או לאי נוחות והתגאה במנהגים, באוכל, במוזיקה ובעושר שיש בתרבות הערבית שלו. כשהציעו לו ולעוד רבים לשנות את השם הוא זיהה את הניסיון של ההנהגה לשנות את שמות העולים לטובת הזהות הישראלית המתחדשת וסירב לשתף עם זה פעולה".
למרות שהאב היה גאה בשמו, הבת תמי הרגישה פחות נוח עם זה.

"בילדותי הפריע לי שלאבא שלי יש שם ערבי. אנחנו גדלנו בכור היתוך ישראלי, אליו התקבצו מארבע כנפות הארץ, ולדבר יידיש או ערבית היה מביך. הישראליות הייתה ערה, וכל דבר שהיה גלוי נחשב נחות. מה שהגיע מארצות ערב נחשב עוד פחות".

על אף המבוכה, תחושת הגאווה של האב חלחלה אט אט אל הילדים. "בזמן שכולם מסביב הסתובבו עם שמות עבריים או מעוברתים, אבא תמיד אמר לנו: 'אני ערבי. יש ערבים מוסלמים, יש ערבים נוצרים ואני ערבי יהודי'. כיום אני מאוד גאה באבא שלי שלא שינה את שמו. הוא היה נאמן עד הסוף למי שהוא היה".

את חושבת ששינוי השמות עם קום המדינה היו שעות?

"מה שהיה בהיסטוריה – היה. אין מה לעשות עם זה. רצו לבנות כאן משהו חדש, שעומד בסתירה ל'יהודי הגלוי', ואני לא שופטת את מי שרצה להחליף את השם שלו. דוד גרין שינה את שמו לבן גוריון, שמעון

פרסקי שינה את שמו לפרס, יצחק שימשלביץ שינה את שמו לבן-צבי. מי שעשה את זה מבחירה, זה בסדר גמור. הביקורת שלי מופנית כלפי מי שביקש לשנות שמות של אחרים, מתוך התנשאות על תרבויות אחרות ומחיקה של זהויות. יש לא מעט סיפורים על שמות שהשתבשו אצל פקידיים והוחלפו לשמות אחרים. גם הטעויות הללו, חוסר תשומת הלב, הן חלק מהסיפור הזה. כיום זה דבר נהדר שאנשים לא משנים השמות שלהם ונשארים עם הניחוח של השם המקורי. כולנו הגענו מכל מיני מקומות וזה הופך אותנו לחברה מעניינת ועשירה. כיף לחגוג את המקום שממנו באת כי זה המקור שלך. כיום יותר ויותר מבינים שהתרבות הערבית אינה נופלת חלילה מהתרבות המערבית ויש בה הרבה יופי".

הדוכן מרמת גן

למרות שאביה דיבר ערבית ואמה הייתה דוברת אנגלית, בבית דיברו

בעברית. "אבא לא דיבר איתנו בערבית בבית ולא ניסה להשפיע, אבל הדבקות שלו במי שהוא חדרה אלינו מאוד, וזה עבר גם דרך האוכל. בשבת בבוקר, למשל, תמיד היה סביח. לא כולם יודעים, אבל הסביח לא תמיד היה מאכל רחוב, אלא ארוחת בוקר שהייתה נהוגה דורי דורות

סביח, האיש שבעקבותיו קיבל המאכל את שמו

המשך בעמוד הבא

תמי שם־טוב (מימין) יחד עם רינה, אשתו של סביח מוכר הסביח (צילום: עדו פרץ)

← המשך מהעמוד הקודם

בקרב יהודי עיראק. היו מבשלים ביצים כל הלילה על טבית (החמין העירקי) ומטגנים חצילים לפני שבת, ובבוקר היו אוכלים פיתה עם ביצים, חצילים ותוספות."

סיפורו של מאכל הסביח, שמובא גם בספר, הוא סיפור אמיתי לגמרי. בתחנת האוטובוס האחרונה של קו 63 ברחוב עוזיאל ברמת גן, הרבה לפני שהיו דוכני אוכל בכל מקום, עמד דוכן של עיראקי חביב ושמו סביח. סביח מכר פיתות מלאות בביצים, חצילים וכל טוב, וכשהקונים הנלהבים היו מתקהלים סביבו, הסיסמה הקבועה הייתה 'סביח, תביא מנה!'

מאז נדבק השם הזה למאכל והפך לשמו. שנים אחר כך עבר דוכן הסביח למקום אחר ברמת גן, ועד היום מגיעים לשם הילדים של פעם, עם הילדים והנכדים, לאכול את הסביח של סביח. ספרה של תמי "סבא סביח" מלווה באיוריה של המאיירת שמרית אלקנתי, המשרטטת בחן ובקלילות את רמת גן של פעם. "רצייתי שהאיורים ישקפו את העבר, ושהכל ייראה ישראלי ורמת גני. רואים את זה בתריסים של פעם, בריהוט, בסגנון הבנייה. יש הרבה פרטים והתרחשויות

קטנות שמספרים את הסיפור הזה וגם תורמים לא מעט הומור."

אחת ההנאות הגדולות

תמי שם־טוב מסתובבת בין בתי ספר ומספרת על ספריה ועל הכתיבה. כמי שנפגשת מקרוב עם הרבה ילדים, היא נשמעת אופטימית.

מפגישותייך עם ילדים, נכון להגיד שילדים עוד אוהבים לקרוא?

"בהחלט. פעם היו ילדים שקראו ספרים וילדים ששיחקו בחוץ, וכיום יש ילדים שקוראים ספרים ואחרים שמשחקים מול המסך. אני חושבת שאהבת הספרים תלויה לא מעט בהורים, בגננות, במורות ובספרניות שיודעות להדליק ילדים על ספרים טובים ולהפוך אותם לאוהבי ספר. מצב הקריאה אצל ילדים לא כל כך נורא כמו שמבוגרים אוהבים לומר, ויש כיום גם אופנות של סדרות וספרים שמכניסות ילדים לספר אחד, וסוללות לו דרך ליהנות מחוויית הקריאה. אני מאמינה שדרך ספר אחד שנותן חוויית קריאה נעימה, אפשר לפתוח לילד את השער לאחת ההנאות הגדולות שיש לחיים להציע."

איך מכינים סביח?

רמת גן מייצרת הרבה ניחוחות טובים. זה מתחיל בשוקולד וממשיך בריח המשכר של הסביח, שנולד גם הוא ברמת גן. רוצים להכין בעצמכם? זה קל ובעיקר טעים. קדימה!

מה צריך?

- פיתות
- חומס ושחינה או רק אחד מהם
- ביצים קשות
- תפוחי אדמה מבושלים
- פרוסות חצילים משוגנות
- סלט ירקות קצוץ דק
- פטרוזיליה
- מלח ופלפל שחור
- למי שאוהב חריף – עמבה

מה עושים?

- חוצים את הביצים לרבעים ואת תפוחי האדמה לפרוסות.
- מורחים בפיתה חומס, שחינה או שניהם, וממלאים בכל התוספות שאוהבים.
- בתיאבון!

